

Какъв е изходът от извънредната ситуация

24.06.2013 10:09 | Анализи

Стефан Попов

На 16 януари 1990 г. в НДК за първи път лице в лице се изправиха представителите на БКП и на СДС за преговори около Кръглата маса. Участниците се договориха за нова конституция и избори за Велико народно събрание на 10 и 17 юни 1990 г. Снимка "ТРУД"

След 1990 и 1997 година България отново е в извънредна ситуация. 42-рият парламент и неговото правителство са напълно делегитимирани. Техните алтернативи в лицето на ГЕРБ не са в по-друго положение. С две думи: България е с прекъсната система на представителство, а оттук и прекъсната възможност за изпълнителна власт.

Повече като прогноза, отколкото препоръка, изходът от това състояние, описан като рамка в десет точки, е следният:

I. Предисловията

Първо, делегитимираната власт в лицето на всички парламентарни партии декларира, че гражданският бунт е необратим и не може да се укроти с меки трикове като извинения, прошки и пр. Партиите признават, че не са в състояние да управляват страната.

Второ, парламентът обявява себе си и правителството за "служебни". Така се признава нуждата от "байпас" на нелегитимния парламент и правителството. Те ограничават правомощията си до служебни и се въздържат от големи собствени политически инициативи.

Трето, парламентът се отваря към гражданския свят. Той само придава легална форма на специфичните искания, формулирани под натиск на гражданската сфера. Запазва си обаче негативната надзорна функция да откаже да легализира напълно недопустимо искане.

Четвърто, между гражданския бунт и парламента се установява принципна договореност за график на дейности, изброени по-долу, както и на краен срок, който включва провеждане на избори през есента или в ранна пролет.

II. Проблемът

Действителният проблем трябва да се назове със съгласие от всички страни:

Пето, парламентът гласува декларация, че големият проблем на кризата е криминализацията на държавата, институциите, политическите структури. Парламентът се съгласява, че, от една страна, държавата трябва да бъде декриминализирана, а от друга - да се набавят гаранции срещу бъдеща криминализация на институциите.

III. Действията

Парламентът изпълнява действия за възстановяване на рухналата система на представителство:

Шесто, парламентът подпомага и легализира радикална ревизия на всички подозрителни бизнеси, монополи, "империи" и пр. Тъй като самият парламент като контролна инстанция е невалиден, за тази цел се привличат граждански организации и чуждестранна експертиза.

Седмо, парламентът постановява широкопублична ревизия на ключови сектори. Оценката включва енергетика, банков сектор, здравеопазване и пр. Тези оценки се правят с масирано участие на високо-легитимни чужди компании, под наблюдение на граждански организации.

Осмо, на основна гражданска инвентаризация, анализ и оценка бива подложен "сектор сигурност" в широк смисъл: от институции като МВР и ГДБОП през всички разузнавания до прокуратурата. Разработват се системи за надежден бъдещ контрол над тях.

Девето, парламентът приема генерирано в гражданска среда законодателство по ограничен брой теми, каквато е изборният кодекс. Списък от от подобни закони се обсъжда в публичната сфера.

Десето, Конституционният съд преразглежда решението си от 2003 г., което направи всяка структурна промяна прерогатив на Велико народносъбрание. В настоящия контекст то изглежда не само абсурдно, а престъпно. В извънпарламентарна среда се разработва пакет от конституционни промени, примерно двукамарен парламент, реструктуриране на съдебната власт, ново място на прокуратура и следствие, корекции в профила на президента и пр. Парламентът приема промените.

IV. Процесът

Нов парламент се избира, след като са извършени посочените действия. Гражданите остават гарант за ефективност и срещу протакане. Графикът на тези дейности е с краен срок март 2014 г., по-добре ноември 2012-а.

Основният въпрос пред тази програма е как точно е организирана извънпарламентарната среда, която подава на парламента предложения и искания във формата на експертни продукти и какъв мост между нея и парламентът е приемлив. Приемливата форма на отваряне на парламента към гражданската сфера трябва да се реши от разбунтувания граждански свят.

България е преживявала подобна ситуация през 1989-1990 г. и не бива да изпитва страхове, че влиза в зона на нетърпима неопределеност. Гаранциите, че подобна конструкция е въпрос на технология, а не принципен политически въпрос, се съдържат в следните особености на ситуацията.

От една страна, гражданският бунт, ако е автентичен, няма да затихне лесно и бързо. Ако по време на изпълнение на такава програма се приспи и успокои, ще се докаже като фалшив и конюнктурен, т.е. ще заслужи това да бъде измамен.

От друга - ако парламентът се отклони към самодейна безотговорност, улицата ще го помете. Докато не изпълни този минимум искания, няма да се възстанови парламентарното представителство, част от която е. Въпрос на инстинкт за самосъхранение е да се придържа към такава програма.

Подобен байпас на парламента бе Кръглата маса през 1990 г. Ако под Кръгла маса се разбира начин на заобикаляне на един делегитимиран парламент, метафората остава в сила.

Каква точно форма на байпас на парламента би била призната от разбунтувания публичен свят остава засега открит въпрос. Същественото е, че това е единственият начин за формиране на нов договор, чрез който гражданите определят как искат да бъде управлявана България.